

POSTANOWIENIE

Dnia 20 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Ewa Blumczyńska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 20 stycznia 2022 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku A. H. (1) i A. H. (2)

przy uczestnictwie (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

z siedzibą w P.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez uczestniczkę

od postanowienia Sądu Rejonowego w Złotowie

z dnia 6 kwietnia 2021 r.

sygn. akt I Ns 61/15

postanawia:

I. oddalić apelację;

II. zasądzić od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawców kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Ewa Blumczyńska

UZASADNIENIE

A. H. (1) i A. H. (2) wystąpili do Sądu Rejonowego w Złotowie z wnioskiem o ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu obciążającej nieruchomości stanowiące działki ewidencyjne nr (...) dla których Sąd Rejonowy w Z. (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...), działkę ewidencyjną nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Z. (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjne nr (...) dla których Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działkę ewidencyjną (...) dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działkę ewidencyjną (...) Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...) na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. i nieruchomości władnącej, której treścią jest znoszenie prawa wstępu, posadowienia, utrzymywania linii energetycznej niskiego napięcia o długości 1075 metrów, posadowienia, utrzymywania linii energetycznej średniego napięcia o długości 905 metrów, 26 słupów energetycznych pojedynczych, 5 słupów energetycznych podwójnych, 2 słupów energetycznych potrójnych, której treścią jest znoszenie używania i korzystania z pasa gruntu o szerokości 8 metrów i długości 1075 metrów stanowiącej strefę ochronną - strefę technologicznego korzystania na nieruchomości obciążonej stanowiące działki ewidencyjne numer (...) dla których Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgi wieczyste nr (...), której treścią jest znoszenie używania i korzystania z pasa gruntu o szerokości 16 metrów na długości 905 metrów stanowiącej strefę

ochronną - strefę technologicznego korzystania na nieruchomości obciążonej stanowiące działki ewidencyjne numer (...), na powierzchni i nad powierzchnią tej nieruchomości oraz prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych w postaci linii energetycznych oraz słupów energetycznych. Wniesiono również o zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawców kwoty 61.000,00 zł należności głównej tytułem odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu z ustawowymi odsetkami od dnia wydania postanowienia do dnia zapłaty, a także o zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawców kosztów procesu według norm przepisanych z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z kwotą 17 zł tytułem uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (k. 2-48)

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że na terenie działek stanowiących własność wnioskodawców przebiega napowietrzna linia energetyczna średniego napięcia o długości 905 metrów, napowietrzna linia energetyczna niskiego napięcia o długości 1075 metrów oraz posadowione są słupy energetyczne w ilości 26 słupów pojedynczych, 5 słupów podwójnych i 2 słupy potrójne. Podkreślono, iż posadowienie i utrzymywanie urządzeń przesyłowych w znacznym stopniu ogranicza wykonywanie prawa własności wnioskodawców (brak możliwości swobodnego zagospodarowania działki, utrudnienia w pracach polowych, utrata części plonów, straty w podatku i dopłatach, wyłączenie możliwości używania, utrata pożytków, zmniejszenie funkcjonalności i wartości nieruchomości, dodatkowe wydatki i straty np. w nawozie czy w paliwie). Wnioskodawcy podali, że bezskutecznie zwracali się do uczestniczki o uregulowanie sytuacji prawnej linii energetycznej przebiegającej przez ich grunty.

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka (...) sp. z o.o. w P. oświadczyła, że nie kwestionuje co do zasady żądania ustanowienia służebności przesyłu na nieruchomości określonej we wniosku, jednakże wnosi o oddalenie wniosku z uwagi na podniesione zarzuty. Uczestniczka zakwestionowała powierzchnię działek jakie ma obejmować służebność, ponadto w jej ocenie nie został określony zakres służebności. Uczestniczka podważyła również wysokość wynagrodzenia wskazaną przez wnioskodawców, a przede wszystkim przedstawione wyliczenia. Zaznaczyła przy tym, iż wnioskodawcy nie uzasadnili uwzględnienia różnicy między wartością ceny działek z urządzeniami i bez nich oraz nie wskazali podstawy do uwzględnienia wniosku o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie za 99 lat na przyszłość lub 25 lat z powierzchni gruntów zajętych pod urządzenia a także podstawy wniosku o uwzględnienie szkód deliktowych za 99 i 25 lat. Podkreśliła, iż przy wniosku brak jest mapy obrazującej przebieg służebności, nie wskazano również jaki ma być zakres służebności. Uczestniczka nie zakwestionowała, iż jest właścicielem urządzeń energetycznych (k. 91-92).

W toku sprawy strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe.

Postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2021 r. Sąd Rejonowy w Złotowie, sygn. akt I Ns 61/15:

1) ustanowił na rzecz uczestniczki (...) sp. z o.o. w P. na nieruchomościach położonych w miejscowości Ś. i D., działki ewidencyjne nr (...), dla których Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), działka ewidencyjna nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjne nr (...), dla których Sąd Rejonowy w P. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), działka ewidencyjna nr (...), dla których Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) oraz działka ewidencyjna nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), stanowiących aktualnie własność A. H. (2) i A. H. (1) służebność przesyłu polegającą na znoszeniu istnienia na nieruchomości obciążonej urządzeń i instalacji energetycznych oraz na prawie korzystania z tej nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji tych urządzeń wraz z prawem wejścia i wjazdu na jej teren sprzętem do tego niezbędnym, o przebiegu i powierzchni ustalonej w opinii biegłego geodety G. Ś. (1) z dnia 7 grudnia 2018 r. (k. 594-636) na sporządzonych mapach sytuacyjnych (k. 602,661,662), które to mapy uczynił integralną częścią niniejszego postanowienia;

2) **zasądził od uczestniczki (...) sp. z o.o. w P. na rzecz wnioskodawców jednorazowe wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu jak w pkt.1 postanowienia w kwocie 58.000,00 zł (pięćdziesiąt osiem tysięcy i 00/100 złotych);**

3) **zasądził od uczestniczki (...) sp. z o.o. w P. na rzecz wnioskodawców kwotę 9.989,31 zł (dziewięć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt dziewięć i 31/100 złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;**

4) **nakazał ściągnąć od uczestniczki na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Złotowie 14.326,71 zł (czternaście tysięcy trzysta dwadzieścia sześć i 71/100 złotych), tytułem kosztów postępowania poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w Złotowie.**

Podstawą powyższego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego:

Wnioskodawcom przysługuje prawo własności nieruchomości stanowiące działki ewidencyjne nr (...) dla których Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjnej nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działek ewidencyjnych nr (...) dla których Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjnej (...) dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjnej nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz działki ewidencyjnej (...) Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Przedmiotowe działki częściowo są wykorzystywane jako łąki i pastwiska, a częściowo jako grunty uprawne. Uprawiane są na nich zboża, ziemniaki i kukurydza. Gospodarstwo wnioskodawców nastawione jest na uprawę zbóż i hodowlę gospodarstwa mlecznego. Na przedmiotowych działkach ewidencyjnych posadowione są urządzenia energetyczne, linie energetyczne oraz słupy. Posadowienie urządzeń elektrycznych powoduje utrudnienia w pracach polowych dotyczące w szczególności konieczności manewrowania maszynami rolniczymi, wpływa na zmniejszenie plonów, większe zużycie nawozów oraz paliwa a także ogranicza swobodne zagospodarowanie gruntów.

Biegły sądowy w dziedzinie geodezji i kartografii sporządził projekt służebności przesyłu oraz wskazał, iż po analizie szerokości stosowanych pasów eksploatacyjnych w województwie (...) do opracowania przyjęto szerokość pasa eksploatacyjnego 7,0 metra po 3,5 metra od osi linii energetycznej. Ustalono strefę techniczną dla napowietrznych linii energetycznych 15kV o szerokości 15 m (7,5 m od osi linii). Podkreślono, iż dla potrzeb opracowania przyjęto pas 5,0 metra od obrysu trafostacji za granicę pasa eksploatacyjnego i dla takiej szerokości obliczono służebność przesyłu energetycznego. Biegły wskazał, że ogółem powierzchnia służebności przesyłu energetycznego wynosi 2,1755 ha przy długości 2200,79m linii energetycznych na gruntach wnioskodawców.

W opinii uzupełniającej podniósł, że ograniczenie dostępu poprzez zawężenie pasa kłóci się z przejazdem ciężkim sprzętem, a więc użycie podnośników, dźwigów, ciągników koniecznych do transportu słupów, do budowy, przebudowy, modernizacji, przeglądów a w szczególności naprawy, usuwania awarii, do usuwania szkód w liniach energetycznych po klęskach żywiołowych. Zaznaczył, że węższe pasy eksploatacyjne nie zapewniają wykonania tych prac bez naruszania pozostałej przestrzeni nieruchomości nie objętej służebnością.

W związku ze zmianami przebiegu urządzeń przesyłowych biegły sporządził opinię uzupełniającą uwzględniającą zmiany przebiegu.

Biegły wskazał, że zmianie uległa długość i powierzchnia pasa oznaczonego numerem 19 dla linii energetycznej SN 15 kV. Słupy A29, A36, A39, A53, linii SN 15kV, słupy trafostacji 15/0,4 kV A72-A73 oraz A 88, A102, A105, A129, A137-A138 linii 0,4kV zostały zdemontowane. Zamiast nich posadowiono nowe, okrągłe betonowe (średnica 0,40 m) słupy linii 15kV-słupy pomierzone A522, A523, A524. Na słupie A522 poza gruntem wnioskodawcy, na gruntowej drodze gminnej 242/1 umieszczono trafostację 15/04 kV, skąd odchodzą trzy linie energetyczne NN na słupach – wszystkie poza gruntem wnioskodawców.

Zaznaczono, iż w miejsce pasa oznaczonego w opinii z dnia 24 listopada 2013 r. jako S19-o pow. 0,5575 ha po pomiarze i obliczeniach ustalono pas S19A-155/1 o pow. 0,2406 ha. Obecnie istniejąca linia 15 kV oddziałuje również na działkę (...), stąd określono nowy pas technologiczny S25-156. Co więcej ze względu na zmianę przebiegu linii 15 kV w działce (...) powstał nowy pas technologiczny w działce (...). Oznaczono go jako S25-156 ze względu na istnienie pasa S24-11 znajdujący się w D.. Wskazano, iż ze względu na demontaż dwóch linii energetycznych NN na słupach, zmianie przebiegu linii 15 kV, zmianie położenia trafostacji 15 kV/0,4 kV (poza obszar wnioskodawców) przestają istnieć pasy służebności przesyłu określone numerami 16,17,18, 20 w opinii z dnia 24 listopada 2013r. Tak więc opracowanie uzupełniające obejmuje służebności określone w opinii z dnia 24 listopada 2013 r. od 1 do 16 zmieniony 19A, 21, 22, 23, 24 (D.) i nowy 25.

W związku z powyższym biegły podniósł, że ogólna powierzchnia służebności przesyłu energetycznego wynosi 1,7515 ha przy długości 1838,67 m linii energetycznych na gruntach wnioskodawców.

Biegły sądowy z zakresu szacowania nieruchomości określił wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomościach stanowiących własność wnioskodawców położonych w Ś. i D. łącznie na kwotę 62.702,00 zł. Wyszczególniono następujące wartości odszkodowań: ekwiwalent obniżenia wartości nieruchomości na kwotę 30.309,00 zł, ekwiwalent trwałego wyłączenia części powierzchni gruntów zajętych pod słupy na kwotę 3.227,00 zł oraz oszacowano wartość wynagrodzeń tj. ekwiwalent obniżenia użyteczności nieruchomości na kwotę 29.166,00 zł.

W opinii biegły wskazał, że w wyniku dokonanych w dniu 16 stycznia 2015 r. oględzin nieruchomości stwierdzono istotną zmianę przebiegu części trasy przedmiotowej linii energetycznej w stosunku do sytuacji naniesionej na mapie stanowiącej załącznik do „opinii geodezyjnej”, opracowanej przez biegłego mgr inż. G. Ś.. Podkreślono, iż zmiana ta polega na zlikwidowaniu części linii napowietrznej i zastąpieniu jej linią kablową. Ostatnim słupem na dz. Nr 155/1 oznaczony nr 30, od którego biegnie nowe przęsło linii napowietrznej SN 15 kV w kierunku połudnowo-wschodnim do transformatorowej stacji słupowej zlokalizowanej poza granicami opracowania.

Biegły sądowy w dziedzinie elektroenergetyki inż. Z. M. wskazał, że szerokość strefy ograniczonego użytkowania nie może być mniejsza niż:

- dla linii napowietrznych 15kV- 14,8 m (2 x 6 m po obu stronach osi linii plus szerokość poprzeczника 2,8 m),
- linii napowietrznej 0,4 kV- 7,2 m (2 x 3 m po obu stronach osi plus 1,2 m poprzeczника),
- wokół słupa nn na działce nr (...) m (2 x 1,5 m po obu stronach przewodu).

Przy tym, że do linii elektroenergetycznych znajdujących się na działkach wnioskodawców jest swobodny dostęp z dróg zewnętrznych i nie ma potrzeby wyznaczać dróg dojazdowych. Zaznaczył również, że szerokość pasa technologicznego wyznacza się od osi linii elektroenergetycznej, strefę oddziaływania urządzeń przesyłowych wyznacza się od skrajnych przewodów linii. Wskazano, iż strefa ta nie ma żadnego wpływu na ustalenie pasa służebności przesyłu i jego szerokości.

Biegły sądowy w dziedzinie geodezji i kartografii sporządził projekt służebności przesyłu uwzględniający zmiany przebiegu urządzeń przesyłowych oraz ustaleń poczynionych przez biegłego z dziedziny elektroenergetyki. Biegły podkreślił, że powierzchnia służebności we wszystkich działkach ulega zmianie ze względu na zmianę szerokości pasów eksploatacyjnych. Biegły zaznaczył, że ogółem powierzchnia służebności przesyłu energetycznego wynosi 1,3610 ha przy długości 1694,68 m linii energetycznych na gruntach wnioskodawców.

Biegły z zakresu szacowania nieruchomości określił wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu uzględniając ustalenia poczynione przez biegłego z dziedziny elektroenergetyki oraz biegłego geodety. Biegły określił wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomościach stanowiących własność wnioskodawców położonych w Ś. i D. łącznie na kwotę 58.000,00 zł. Wyszczególniono następujące wartości

odszkodowań: ekwiwalent obniżenia wartości nieruchomości na kwotę 27.000,00 zł, ekwiwalent trwałego wyłączenia części powierzchni gruntów zajętych pod słupy na kwotę 6.000,00 zł oraz oszacowano wartość wynagrodzeń tj. ekwiwalent obniżenia użyteczności nieruchomości na kwotę 25.000,00 zł.

Biegły sądowy podkreślił, że przyjęcie współczynnika korzystania z pasa służebności przesyłu przez przedsiębiorstwo przesyłowe wynosi $k=0,50$ jest rozwiązaniem kompromisowym, odzwierciedlającym rzeczywiste możliwości współużytkowania nieruchomości zarówno przez właściciela nieruchomości jak i przez przedsiębiorstwo przesyłowe, szanującym przy tym interesy obu stron. Zaznaczył także, że pas służebności przesyłu musi uwzględniać przy tym wszelkie zdarzenia faktyczne, które mogą nastąpić w przyszłości nawet w bardzo odległej, w tym potrzebę remontów, modernizacji i konserwacji sieci nawet incydentalne, jak i ewentualną zabudowę działki. Pas służebności przesyłu stanowi więc obszar ujemnego oddziaływania na zakres prawa własności do nieruchomości, czyli istotne ograniczenie w korzystaniu z tego pasa.

Przy powyższych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy zważył, że:

Wniosek o obciążenie stanowiących własność A. H. (1) i A. H. (2) nieruchomości położonych w miejscowości Ś. i D., działek ewidencyjnych nr (...) dla których Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjnej nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjnej nr (...) dla których Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjnej (...) dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjnej (...) dla której Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...), działki ewidencyjnej (...) Sąd Rejonowy w Z. prowadzi księgę wieczystą nr (...) na rzecz (...) sp. z o.o. w P. za wynagrodzeniem zasługiwał na uwzględnienie. Oceny w sprawie wymagała wysokość wynagrodzenia, gdyż w tych kwestiach stanowisko stron było zdecydowanie rozbieżne.

W dniu 30 maja 2008 r. uchwalona została ustawa o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), która wprowadziła z dniem 3 sierpnia 2008 r. do polskiego systemu prawnego, obok służebności gruntowych i służebności osobistych, trzeci rodzaj służebności - służebność przesyłu (art. 305¹ - 305⁴ k.c.). Zgodnie z przepisem art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Jednocześnie stosownie do przepisu art. 305² § 2 k.c. jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

Treścią służebności przesyłu jest korzystanie przez przedsiębiorcę w oznaczonym zakresie z cudzej nieruchomości (nieruchomości obciążonej), przy czym chodzi o zakres niezbędny dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń przesyłowych, co w praktyce oznacza możliwość wejścia przez przedsiębiorcę, któremu przysługuje służebność na cudzy grunt obciążony służebnością w celu posadowienia tam urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., usunięcia awarii, przeprowadzenia konserwacji czy modernizacji urządzeń przesyłowych. Podmiotem, na rzecz którego może być ustanowiona służebność przesyłu, jest wyłącznie przedsiębiorca, a więc osoba fizyczna, osoba prawna i podmiot, o którym mowa w art. 33¹ § 1 k.c., prowadzący we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Przedmiotem działalności takiego przedsiębiorcy powinna być działalność związana z wykorzystaniem urządzeń przesyłowych. Ustanowienie służebności przesyłu jest możliwe tylko na rzecz takiego przedsiębiorcy, który jest właścicielem urządzeń, służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz innych urządzeń podobnych lub który zamierza wybudować takie urządzenia (art. 49 § 1 k.c.). Oznacza to, że służebność przesyłu może mieć zastosowanie zarówno do takich stanów faktycznych, gdy urządzenia przesyłowe już istnieją, jak również, gdy przedsiębiorca urządzenia te zamierza dopiero wybudować w przyszłości. Podmiotem, który może ustanowić służebność przesyłu, jest natomiast właściciel (użytkownik wieczysty) nieruchomości, na której urządzenia przesyłowe są lub mają być posadowione (nieruchomości obciążonej), przy czym bez znaczenia jest jego

status prawny, może to być osoba fizyczna, prawna, podmiot, o którym mowa w art. 33¹ k.c., gdyż ustawa nie wprowadza w tym względzie żadnych ograniczeń.

Ustanowienie służebności przesyłu może nastąpić zarówno odpłatnie, jak i nieodpłatnie, ponieważ art. 305¹ k.c. tej kwestii nie przesądza. Jeżeli jednak do ustanowienia służebności przesyłu dochodzi w trybie sądowym, jest ona ustanawiana za wynagrodzeniem (art. 305² § 1 i 2 k.c.), chyba że uprawniony zrzekł się wynagrodzenia. Brak również ustawowych wskazówek co do tego, czy wynagrodzenie powinno mieć charakter świadczenia jednorazowego, czy też postać świadczeń okresowych.

Przesłanką uwzględnienia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu jest wykazanie, że jest ona konieczna dla właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., a niemożliwe jest ustanowienie tej służebności w drodze umowy. Adresat służebności musi być przedsiębiorcą – właścicielem urządzeń lub mającym plany inwestycyjne z nimi związane, a ustanawiającym służebność właściciel nieruchomości (ewentualnie jej użytkownik wieczysty).

W rozpoznawanej sprawie niemal wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia fakty zostały przyznane przez uczestniczkę (...) sp. z o.o. w P.. Nadto uczestniczka jest właścicielem urządzeń energetycznych posadowionych na nieruchomości wnioskodawczyni. Powyższa wiedza stanowiła fakt znany Sądowi Rejonowemu z urzędu (art. 228 § 2 k.p.c.), gdyż w związku z innymi sprawami toczącymi się z udziałem (...) sp. z o.o. w P. dysponuje on wiedzą na temat relacji właścicielskich w stosunku do urządzeń energetycznych tego podmiotu i przedsiębiorstwa – (...) S.A. Przysługujące wnioskodawcom prawo własności nieruchomości nie budziło z kolei żadnych wątpliwości wobec treści akt księgi wieczystej wyżej. Na podstawie zeznań wnioskodawców i dowodów z dokumentów ustalono nadto, że wcześniejsze rozmowy na temat umownego ustanowienia służebności przesyłu zainicjowane przez wnioskodawców nie odniosły skutku. Jednocześnie ustanowienie służebności przesyłu w niniejszej sprawie było konieczne dla właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych. Przepis art. 230 k.p.c., pozwalający uznać za przyznane fakty podawane przez jedną ze stron, co do których strona przeciwna nie wypowiedziała się, w połączeniu z zeznaniami wnioskodawców pozwolił zatem na ustalenie stanu faktycznego sprawy w zakresie nie wymagającym wiedzy specjalnej.

Wiedzy tej wymagały natomiast okoliczności istotne dla wytyczenia służebności przesyłu oraz ustalenia wysokości wynagrodzenia, w związku z czym niezbędne było odwołanie się do sporządzonych w sprawie opinii biegłych i podzielnie ich ustaleń w całości.

Prawomocne postanowienie sądu o ustanowieniu służebności przesyłu ma charakter prawotwórczy, ponieważ tworzy nowy stosunek prawnorzeczowy pomiędzy przedsiębiorcą, który jest właścicielem urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. lub który zamierza takie urządzenia wybudować, a każdorazowym właścicielem nieruchomości obciążonej. W sentencji postanowienia o ustanowieniu służebności przesyłu określono zatem jej rodzaj, zakres oraz sposób wykonywania, a także oznaczył szlak (miejsce) usytuowania urządzeń z powołaniem się na mapy sporządzone przez biegłego sądowego (według zasad obowiązujących przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych), które stanowią integralną część orzeczenia.

Zakres oraz sposób wykonywania służebności określono jako znoszenie istnienia na nieruchomości obciążonej urządzeń i instalacji energetycznych oraz prawo korzystania z tej nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji, konserwacji, remontów i modernizacji tych urządzeń wraz z prawem wejścia i wjazdu na jej teren sprzętem do tego niezbędnym. Jego ukształtowanie w ten sposób zabezpiecza bowiem interes obu stron, urzeczywistniając cel ustanowienia służebności. Urządzenia i instalacje energetyczne zostały z kolei oznaczone poprzez odwołanie się do map sporządzonych przez biegłego sądowego geodetę.

W kwestii wysokości wynagrodzenia niezbędne było odwołanie się do opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości i nadanie temu świadczeniu formy jednorazowej. W pkt 2 postanowienia zasądzono zatem od uczestniczki (...) sp. z o.o. w P. na rzecz wnioskodawców wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu w kwocie 58.000,00 zł. Przy

czym także sami wnioskodawcy na rozprawie w dniu 11 marca 2021 r. (k. 387) zaakceptowali wysokość wynagrodzenia ustalonego przez biegłego w opinii uzupełniającej.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł w pkt 3 i 4, zasądzając od uczestniczki (...) sp. z o.o. w P. na rzecz wnioskodawców kwotę 9.989,31 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 3), oraz nakazując ściągnąć od uczestniczki (...) sp. z o.o. w P. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Złotowie 14.326,71 tytułem kosztów postępowania poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w Złotowie (pkt 4).

Wskazać w tym miejscu należało, że przyjmuje się, iż w postępowaniu nieprocesowym nie ma dwóch przeciwstawnych sobie stron, dlatego nie powinno się mówić o przegrywającym, który powinien zwrócić koszty postępowania wygrywającemu. Jedynie na zasadzie wyjątku, jeżeli uczestnicy byli w różnym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania albo ich interesy były sprzeczne, możliwe jest orzeczenie na zasadzie odpowiedzialności za wynik postępowania (art. 520 § 2 k.p.c.) lub na zasadzie zawinienia (art. 520 § 3 k.p.c.).

Orzeczenie o kosztach postępowania w niniejszej sprawie znalazło oparcie w przepisie art. 520 § 2 k.p.c., albowiem sprzeczność interesów stron była wyraźna. Koszty postępowania wyniosły po stronie wnioskodawców 9.989,31 zł (opłata od wniosku w kwocie 40 zł, zaliczka na poczet opinii biegłych w łącznej kwocie 9.692,31 zł (5.000 zł uiszczona na wezwanie przed wykonaniem opinii oraz kwota 4.692,31 uiszczona na wezwanie z k.281), kwota 240,00 zł wynagrodzenia pełnomocnika; 17 zł opłaty od pełnomocnictwa. Przy czym zdaniem Sądu I instancji brak podstaw, by ostatecznie na zasadzie art. 520 § 1 k.p.c. obciążały one wnioskodawców. Przyjęte w uzasadnianym postanowieniu rozstrzygnięcie o kosztach odpowiada tym samym zasadom odpowiedzialności za wynik postępowania.

Sąd Rejonowy nakazał nadto ściągnąć od uczestniczki kwotę 14.326,71 zł kosztów związanych z opiniowaniem, które poniósł tymczasowo Skarb Państwa, a które ostatecznie winna ponieść strona, której stanowisko nie zyskało aprobaty. Na wskazaną kwotę składają się następujące kwoty, poniesione tymczasowo przez Skarb Państwa: 4.692,31 (k.281), 324,73 (k.455) 3.668,52 zł (k.526 i 549), 1.147,75 (k.573), 3.910,38 zł (k.723) i 583,02 zł (k.760) .

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację złożyła uczestniczka zaskarżając jej w całości. Jako zarzuty apelacji wskazała:

1) naruszenie prawa procesowego przez niewłaściwe rozliczenie i wyliczenie kosztów postępowania i obciążenie nimi jej w całości, w sytuacji w której prawo służebności zostało ustanowione na wniosek wnioskodawców, którzy zgodnie z treścią art. 520 k.p.c. winni w całości ponosić koszty postępowania; a nadto niewłaściwe rozliczenie kosztów przez Sąd I Instancji poprzez nadmierne i wygórowane obliczenie ich wysokości oraz nie wyjaśnienie rachunkowe całościowej kwoty kosztów postępowania, co skutkuje niezgodnym z zasadą z art. 520 k.p.c. rozłożeniem kosztów postępowania między stron;

2) naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c., 236 k.p.c., 278 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c., poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przekroczenie swobodnej oceny dowodów [w tym dowodu z opinii biegłego], polegającego na uznaniu, że wnioskodawcom należy się wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności przesyłu, w skład którego wchodzi składnik w postaci odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości z uwagi na istnienie na nieruchomości urządzeń, pomimo iż nabyli i otrzymali oni własność przedmiotowej nieruchomości w darowiźnie wraz z siecią, a zatem nie doznali szkody (ewentualnie poszkodowanym był poprzednik prawny będący właścicielem w momencie budowy urządzeń), co skutkowało niewłaściwym zasądzeniem na ich rzecz wynagrodzenia za ustanowienie służebności obejmującego również odszkodowanie z tytułu obniżenia wartości nieruchomości;

3) naruszenie art. 227 k.p.c. i 327 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. i 286 k.p.c. poprzez ustalenie szerokości pasa służebności w oparciu o strefę techniczną – niezwiązaną z rzeczywistym zakresem służebności, co miało wpływ na wynik sprawy poprzez przyjęcie szerszych pasów służebności, co przełożyło się m.in. na zawyżone wynagrodzenie, w sytuacji w której w sprawie ustalono szerokość pasa służebności [7m], któremu odpowiada zakres służebności czynnej, co miało

wpływ na wynik sprawy, ponieważ nie rozpoznano istoty sprawy w zakresie właściwej szerokości pasa służebności oraz wysokości współczynnika „k”, jak i szerokości pasa, który miał wpływ na wysokość wynagrodzenia w sprawie;

4) niewłaściwe zastosowanie art. 520 § 2 k.p.c. i nie zastosowanie art. 520 § 1 k.p.c., co skutkowało obciążeniem jej kosztami postępowania;

5) naruszenia prawa materialnego tj.:

a) art. 305¹ k.c. i 305² § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i błędne przyjęcie, że wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu może zostać obliczone na podstawie szerokości pasów wskazanych w opinii biegłych i że szerokość ta odpowiada rzeczywistemu zakresowi służebności, w sytuacji w której tak ustanowiona służebność nie odpowiada zakresowi służebności czynnej;

b) art. 305¹ k.c. i 305² § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 361 k.c., 362 k.c. i 363 k.c. poprzez błędną wykładnię i błędne przyjęcie przez Sąd I instancji, że w skład wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu wchodziły składniki w postaci obniżenia wartości nieruchomości w sytuacji, w której wnioskodawcy nabyli prawo własności nieruchomości z istniejącą siecią, a ponadto wnioskodawca nie wykazał faktu zaistnienia i wysokości ewentualnego uszczerbku [szkody];

c) art. 305¹ k.c. i 305² § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i błędne przyjęcie przez Sąd I instancji, że stopień współkorzystania przez nią z nieruchomości wnioskodawców wynosi 50 %, co wpływa bezpośrednio na wartość wyliczonego i przyjętego wynagrodzenia i ostatecznie zasądzenie zawyżonego wynagrodzenia niezgodnego z rzeczywistą wartością ingerencji w nieruchomości wnioskodawców.

W powołaniu na powyższe zarzuty apelująca wniosła o:

1) uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, w tym w celu przeprowadzenia postępowania dowodowego dla właściwego wyliczenia szerokości pasa służebności, tj. 7 m i dokonanie na jego podstawie odpowiednich obliczeń wynagrodzenia, dla wartości współczynnika $k=0.2$ i wyrysowanie mapy obrazującej przebieg służebności dla tak ustalonego pasa;

ewentualnie o:

2) zmianę zaskarżonego postanowienia i ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem w wysokości nie wyższej niż 9.886,4 zł [tj. dla wartości współczynnika $k = .0,2$] ewentualnie w kwocie nie wyższej niż 24.716 zł;

3) zasądzenie od wnioskodawców na jej rzecz kosztów postępowania za II instancję wg norm przepisanych oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego od wnioskodawców i obciążenie ich całością kosztów sądowych.

W odpowiedzi na apelację uczestniczki wnioskodawcy wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od niej na ich rzecz solidarnie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa prawnego pełnionego przez radcę prawnego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku do dnia zapłaty, a w przypadku wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do tych mających za przedmiot przeprowadzenie i ocenę dowodów oraz wnioskowanie Sądu Rejonowego. Tylko bowiem prawidłowo ustalony stan faktyczny daje podstawy do weryfikacji zastosowanych norm prawa materialnego.

W ocenie uczestniczki Sąd Rejonowy błędnie ustalił współczynnik „k”, pas służebności oraz zawyżył należne wnioskodawcom wynagrodzenie. Wskazania wymagało zatem, że podstawą przyjętych za wykazane, a zakwestionowanych przez nią faktów były przeprowadzone w toku postępowania przed Sądem I instancji opinie biegłych. W stosunku do przedmiotowych dowodów zastosowanie mają ogólne reguły oceny zgromadzonego materiału dowodowego wynikające z art. 233 § 1 k.p.c. Sądowa kontrola opinii biegłego wymaga jednak jej weryfikacji pod kątem nie tylko zgodności z zasadami logiki, czy też wiedzy biegłych, podstaw teoretycznych opinii oraz sposobu motywowania wniosków opinii, ale także stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków. Jak wskazuje się bowiem w orzecznictwie sąd „w odniesieniu do dowodu z opinii biegłego ma obowiązek ocenić czy dowód ten ze względu na swoją treść, zakres, poziom merytoryczny, przyjętą przez biegłego metodologię, kompletność odniesienia się do zgromadzonego materiału dowodowego i zastosowane na jego podstawie założenia, jest dowodem przydatnym dla rozstrzygnięcia sprawy” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 stycznia 2020 r., sygn. akt I ACa 54/19).

Rozważania w ww. zakresie należało rozpocząć od ustalenia tego, ile powinien wynosić pas przedmiotowej służebności. Sąd Rejonowy ustalił przebieg i zakres ww. ograniczonego prawa rzeczowego zgodnie z mapą z dnia 7 grudnia 2018 r. sporządzoną przez biegłego geodetę G. Ś. (1), której podstawę stanowiła opinia biegłego z dziedziny elektroenergetyki z dnia 5 października 2016 r. Z. M.. Drugi z ww. biegłych przyjął, iż w przypadku linii położonej na nieruchomości wnioskodawców pas służebności przesyłu nie może być mniejszy niż:

- 14,8 m (2x6 m po obu stronach plus szerokość poprzeczника 2,8 m dla linii napowietrznych 15 kV;
- 7,2 m (2x3 m po obu stronach osi linii plus 1,2 m poprzeczника dla linii napowietrznej 0,4 kV;
- w promieniu 1,5 m licząc od osi słupa wokół słupa na działce nr (...);
- 3 m (2x 1,5 m po obu stronach przewodu) dla linii napowietrznej 0,4 kV linii izolowanej na działce nr (...).

W treści ww. opinii biegły z dziedziny elektroenergetyki w sposób szeroki wyjaśnił przy tym przesłanki i okoliczności przemawiające za ww. oceną. Dla jej weryfikacji niezbędne było skonfrontowanie jej z wytycznymi wynikającymi z orzecznictwa Sądu Najwyższego. Podkreślić należało zatem, że w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2015 r., sygn. akt III CZP 88/15 wskazano, iż służebność przesyłu ma charakter czynny. Jej ustanowienie upoważnia bowiem przedsiębiorcę do określonych działań na nieruchomości obciążonej, których cel ma być podporządkowany utrzymaniu we właściwym stanie technicznym urządzeń niezbędnych do wykonywania działalności gospodarczej polegającej na dostarczaniu odbiorcom energii, płynów, czy świadczeniu usług polegających na odbiorze ścieków i zapewnieniu łączności. W praktyce oznacza to upoważnienie do wejścia przez przedsiębiorcę (jego pracowników, podwykonawców) na obciążony grunt, zajęcia go na czas budowy urządzeń, ich trwałego osadzenia na nim, a następnie upoważnienie do wchodzenia na grunt w celu podejmowania czynności koniecznych do utrzymania, konserwacji, remontu, modernizacji, dozoru czy usunięcia awarii urządzeń przesyłowych. Uprawnieniu przedsiębiorcy do podejmowania określonych wyżej działań odpowiada zaś obowiązek właściciela nieruchomości obciążonej ich znoszenia. Wiąże się to także z ograniczeniami co do sposobu korzystania z niej i takiego jej zagospodarowania, by przedsiębiorca miał zagwarantowaną stałą możliwość dostępu do swoich urządzeń w celu usunięcia awarii, ich konserwacji, czy demontażu i wymiany.

Niewątpliwie zatem powierzchnia nieruchomości zajęta pod służebność powinna odpowiadać ww. potrzebom tj. konserwacji, naprawie i modernizacji urządzeń przesyłowych i usuwaniem ich awarii. Jej szerokość określają zatem praktyczne potrzeby budowy i wszechstronnej obsługi ww. urządzeń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2020 r., sygn. akt I CSK 566/19).

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy pokreślić należało, że ww. biegły z dziedziny elektroenergetyki przyjął założenia analogiczne do powyższych, wskazał bowiem, iż określeniu pasów technologicznych należało przewidzieć „wszelkie zdarzenia faktyczne, które mogą nastąpić w przyszłości, nawet w bardzo odległej” (k. 562). Nie sposób było zatem zgodzić się z apelującym, że tak ustalona strefa służebności miałaby być niezgodna z jej rzeczywistym

zakresem, to bowiem uznanie za zasadne przedmiotowych zarzutów apelacji prowadziłyby do sprzeczności między uprawnieniami do korzystania z ww. nieruchomości wynikającymi z ustanowionej na rzecz uczestniczki służebności przesyłu, a szerokością jej pasa. Byłaby ona bowiem zbyt wąska w przypadku potrzeby m.in. usuwania awarii, czy też dokonania prac modernizacyjnych.

Wskazania wymagało także, że niezależnie od powyższych rozważań ustalenie ww. okoliczności nie mogło nastąpić, jak zdaje się sugerować apelujący w oparciu o opinię biegłego geodety G. Ś. (1) z dnia 24 listopada 2013 r., w treści której po analizie szerokości stosowanych pasów eksploatacyjnych w województwie (...) biegły przyjął, że w niniejszej sprawie szerokość pasa eksploatacyjnego 7,0 metra po 3,5 metra od osi linii energetycznej. Ww. biegły nie posiada bowiem wiedzy specjalistycznej dotyczącej kwestii technicznych funkcjonowania linii energetycznych, promieniowania elektromagnetycznego, które one wytwarzają, czy też czynności związanych z obsługą linii przesyłowych, a wykonywanych przez pracowników uczestniczki. Prawidłowe było zatem poczynienie przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych w zakresie pasa służebności w oparciu o opinię biegłego z dziedziny elektroenergetyki, a nie geodezji i kartografii.

Niezbędne było w tym miejscu odniesienie do przyjętego przez biegłego rzeczoznawcy majątkowego P. M. w opinii z dnia 27 lipca 2019 r. tzw. współczynnika „k”, tj. współczynnika korzystania z pasa służebności przez przedsiębiorcę. Ww. biegły ocenił jego poziom w niniejszej sprawie na 0,5. Zdaniem uczestniczki jest on jednak niewspółmierny do charakteru nieruchomości wnioskodawców i stopnia jej ingerencji w przedmiotowe grunty. Zaniechała ona jednak uzasadnienia ww. stanowiska. Podkreślić w tym miejscu wymagało zatem, że proste zaprzeczenie ustaleniom faktycznym przyjętym przez Sąd Rejonowy nie jest wystarczające dla ich podważania. W tym celu niezbędne jest bowiem albo wskazanie jakie kryteria oceny naruszył sąd w przypadku konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając (art. 233 § 1 k.p.c.) albo wykazanie, że między tymi dowodami ocenionymi jako wiarygodne, a wnioskami do jakich doszedł sąd na ich podstawie występuje dysharmonia. Przedmiotowy zarzut nie mógł zatem okazać się skuteczny już tylko z uwagi na powyższe. Niezależnie od ww. rozważań wskazania wymagało jednak, że biegły rzeczoznawca wyjaśnił, iż za przyjęciem ww. współczynnika na poziomie 0,5 przemawiał fakt, że w strefie służebności zarówno wnioskodawcy, jak i uczestniczka korzystają z przedmiotowej nieruchomości w sposób ciągły. Przedmiotowe urządzenia mają bowiem charakter trwały, a w wyniku ustanowienie służebności przesyłu zarówno uczestniczka, jak i właściciele nieruchomości mają prawo korzystania z jej pasa. Z powyższy nie sposób było się nie zgodzić. O ile bowiem przedsiębiorstwo przesyłowe nie wykonuje każdego dnia przysługujących mu z tytułu służebności przesyłu uprawnień, takich jak m.in. prace modernizacyjne, to właściciel nieruchomości musi liczyć się z tym, że w każdej chwili może ona swobodnie z nich skorzystać, z kolei przypadku podjęcia przez nie ww. działań może dojść do całkowitego czasowego zajęcia fragmentów pasa służebności, czemu nie będą oni w stanie się sprzeciwić.

Omówiona wyżej opinia stanowiła podstawę ustaleń w zakresie wysokości należnego wnioskodawcom wynagrodzenia m.in. w oparciu o ww. współczynnik oraz uwzględnienie ekwiwalentu z tytułu obniżenia wartości przedmiotowej nieruchomości. Uczestniczka nie kwestionowała sposobu wyliczenia drugiego z ww. elementów, ale sam fakt wzięcia go pod uwagę. W jej ocenie w przypadku nabycia nieruchomości w stanie obciążonym urządzeniami przesyłowymi możliwe jest bowiem wyłącznie przyznanie wynagrodzenia za współkorzystanie z nieruchomości w przyszłości. Rozstrzygnięcie ww. kwestii obejmuje jednak nie etap postępowania dowodowego, a stosowania prawa materialnego tj. art. 305² § 1 i 2 k.c., zgodnie z którymi ustanowienie służebności przesyłu następuje za odpowiednim wynagrodzeniem. Kwestia ta zostanie zatem omówiona w dalszej części uzasadnienia.

Konkludując dotychczasowe rozważania wskazać należało, że apelująca nie zdołała podważyć ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy. Tym samym zostały one przyjęte przez Sąd Okręgowy za własne i stały się miarodajne do oceny rozważań prawnych Sądu I Instancji.

Zarzuty mające za przedmiot zastosowanie prawa materialnego podniesione przez apelującą, pomimo zaskarżenia postanowienia Sądu Rejonowego w całości sprowadzały się do próby zakwestionowania wysokości zasądzonego na rzecz wnioskodawców wynagrodzenia.

W art. 305² § 1 i 2 k.c. nie określono wskazówek, w jaki sposób powinna być ustalona suma ww. świadczenia. W orzecznictwie wyrażono zapatrywanie aby w ww. zakresie sięgać na zasadzie analogii do wyznaczników wypracowanych w odniesieniu do wynagrodzeń właścicieli nieruchomości obciążonych służebnościami dróg koniecznych, oczywiście przy uwzględnieniu różnic między ww. ograniczonymi prawami rzeczowymi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 września 2012 roku IV CSK 56/12). Nadto zważyć należało, że w ustawie mowa o ustanowieniu służebności przesyłu za wynagrodzeniem, nie zaś za odszkodowaniem. Pojęcie wynagrodzenie jest przy tym szersze niż odszkodowanie. Świadczenie to powinno zatem równoważyć wszelki uszczerbek związany z trwałym obciążeniem nieruchomości. Źródłem uszczerbku po stronie właściciela w przypadku ustanowienia służebności przesyłu jest przy tym zdarzenie w postaci ustanowienia ograniczonego prawa rzeczowego, a nie posadowienie samych urządzeń i ten właśnie uszczerbek podlega wyrównaniu. Brak sprecyzowania ww. kryteriów oznacza także, że przedmiotowe wynagrodzenie powinno być ustalane każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności danej sprawy, w tym zakresu, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, wpływu na ograniczenie korzystania z nieruchomości przez właściciela, a także zmniejszenia jej wartości. Uwzględnić należy przy tym, czy urządzenia przesyłowe służą także zaspokojeniu potrzeb właściciela nieruchomości obciążonej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2012 r., sygn. akt II CSK 401/11, z dnia 27 lutego 2013 r., sygn. akt IV CSK 440/12, z dnia 8 lutego 2013 r., sygn. akt IV CSK 317/12, z dnia 20 września 2012 r., sygn. akt IV CSK 56/12, oraz z dnia 18 kwietnia 2012 r., sygn. akt V CSK 190/11). Podobnie w postanowieniu z 13 czerwca 2018 r., sygn. akt III CZP 118/17, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż wynagrodzenie powinno być ustalane każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności, w tym zakresu, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, wpływu na ograniczenie korzystania z nieruchomości przez właściciela, a także właśnie zmniejszenia jej wartości.

Odnosnie faktu nabycia i odziedziczenia przedmiotowych nieruchomości przez wnioskodawców wraz z infrastrukturą przesyłową (k. 101a) należy zauważyć, iż nie ma podstaw do uwzględnienia tego rodzaju okoliczności jako czynnika redukującego wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności przesyłu. Przyjęcie odmiennego stanowiska pozostawałoby bowiem niezgodnie z ww. rozważaniami tj. z tym, iż przedmiotowe wynagrodzenie wiąże się z faktem ustanowieniem na nieruchomości ograniczonego prawa rzeczowego, a nie z posadowieniem nań urządzeń przesyłowych. Dlatego też bez znaczenia pozostaje, czy nabycie własności nieruchomości nastąpiło wraz z istniejącą już infrastrukturą, czy też została ona ulokowana na nieruchomości w późniejszym okresie. Podkreślić należało także, że sąd ustala wynagrodzenie wg stanu istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.), a tym samym obowiązany jest uwzględnić aktualne, a nie historyczne obniżenie wartości nieruchomości.

Jednocześnie brak skutecznego poważania przyjętego w niniejszej sprawie poziomu współczynnika „k” oraz ustalonej szerokości pasa przedmiotowej służebności przesądził o bezzasadności zarzutów wskazanych w pkt II ppkt 1 i 3 apelacji. Miały one bowiem charakter skutkowy tj. mogły okazać się trafne wyłącznie w przypadku poważania ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy w ww. zakresie.

Apelująca zakwestionowała rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w zakresie kosztów postępowania zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. W jej ocenie nie było bowiem podstaw do zastosowania art. 520 § 2 zd. 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. Wbrew twierdzeniom uczestniczki w niniejszej sprawie nie ulegało jednak wątpliwości, że interesy stron były sprzeczne. Nadto apelująca podważała niemal w całości twierdzenia wnioskodawców. Jej działania były bowiem nastawione na zasądzenie od niej jak najniższego wynagrodzenia. Z kolei słuszny interes wnioskodawców uzasadniał dochodzenie go w wysokości uwzględniającej całokształt okoliczności niniejszej sprawy.

Jak prawidłowo wskazał Sąd Rejonowy koszty postępowania wyniosły po stronie wnioskodawców łącznie 9.989,31 zł, na które składały się opłata od wniosku w kwocie 40 zł, zaliczka na poczet opinii biegłych w łącznej kwocie 9.692,31 zł, a także 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz kwota 240,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego ustalonych na podstawie § 7 pkt 3 rozporządzenia ministra sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez skarb państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, które obowiązywało do dnia 1 stycznia 2016 r. Zgodnie bowiem z § 21 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (tj. z 2018 r. Dz. U. z 2018 r., poz. 265), które zastąpiło ww. rozporządzenie z dnia 28 września 2002 r. do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie nowej regulacji zastosowanie znajdują bowiem przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. Niniejsza sprawa została zaś wszczęta w 2012 r. (k. 2), a wydanie rozstrzygnięcia przez Sąd Rejonowy nastąpiło w dniu 6 kwietnia 2021 r.

Niezbędne było zatem dokonanie weryfikacji kwoty, której ściągnięcie od uczestnika na rzecz Skarbu Państwa nakazał Sąd Rejonowy tj. sumy 14.326,71 zł. Uczestniczka podniosła w tym zakresie, że z jednej strony na poczet ww. kwoty zaliczono sumę 4.692,31, z drugiej zaś przyjęto, iż stanowiła ona zaliczkę uiszczoną przez wnioskodawców. Wyjaśnienia wymagało zatem, że apelująca pominęła, iż postanowieniem z dnia 2 stycznia 2013 r. (k.281) do uiszczenia zaliczki w ww. kwocie została zobowiązana zarówno ona, jak i wnioskodawcy, przy czym tylko wnioskodawcy wpłacili ww. sumę. Tym samym przypadająca na nią część została pokryta tymczasowo przez Skarb Państwa i podlegała rozliczeniu w orzeczeniu kończącym postępowanie.

Strony niniejszego postępowania w jego trakcie nie uiszczały dalszych zaliczek, dlatego również pozostałe kwoty pokryte tymczasowo przez Skarb Państwa podlegały ściągnięciu od uczestniczki. Niemniej jednak kwota przyjęta przez Sąd Rejonowy nie uwzględniała ich w całości.

Zaliczka uiszczona przez wnioskodawców w kwocie 5.000 zł została bowiem w całości wykorzystana na poczet wynagrodzenia biegłego G. Ś. (1) (k. 281), z kolei zaliczka w kwocie 4.692,31 zł na poczet wynagrodzenia biegłego P. M., z tym zastrzeżeniem, że nastąpiło to wyłącznie do sumy 3.059,38 zł. Niewykorzystania jej część wyniosła zatem 1.632,93 zł. Dalszą część wynagrodzenia biegłego G. Ś. (1) (tj. 9.384,63 zł) pokryto zaś tymczasowo ze środków Skarbu Państwa.

Suma kosztów, które w toku postępowania przed Sądem Rejonowym pokryto z rachunku Skarbu Państwa wyniosła zatem 19.019,03 zł [9.384,63 zł (k. 281) + 324,73 (k. 455) + 3.668,52 zł (k. 526 i k. 549),+ 1.147,75 (k. 573) + 3.910,38 zł (k. 723) + 583,02 zł (k. 760)]. Przy uwzględnieniu zatem ww. niewykorzystanej części zaliczki ściągnięciu od uczestniczki na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Złotowie polegała kwota 17.386,10 zł, tj. o 3.059,39 zł więcej niż przyjął Sąd Rejonowy. Z uwagi jednak na treść art. 108¹ k.p.c. ww. omyłka polega na poprawieniu przez Sąd I instancji.

Podsumowując apelacja podlegała oddaleniu, o czym rozstrzygnięto w pkt I postanowienia na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. art. 13 § k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto biorąc pod uwagę ww. sprzeczność interesów stron na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i obciążono nimi uczestniczkę postępowania. Wnioskodawcy ponieśli w tym zakresie koszty z tytułu zastępstwa procesowego w wysokości 240 zł (5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. w wersji obowiązującej). Dlatego też zasądzeniu od uczestniczki na ich rzecz podlegała ww. kwota, o czym orzeczono w pkt II postanowienia. Wskazania wymagało nadto, iż brak było podstaw do przyjęcia po stronie wnioskodawców jako wierzycieli solidarności. Zgodnie bowiem z art. 369 k.c. zobowiązanie jest solidarne, jeżeli to wynika z ustawy lub z czynności prawnej. Z kolei na podstawie art. 370 k.c. jeżeli kilka osób zaciągnęło zobowiązanie dotyczące ich wspólnego mienia, są one zobowiązane solidarnie, chyba że umówiono się inaczej. Niemniej ww. przepis dotyczy solidarności dłużników, nie zaś wierzycieli.

Ewa Blumczyńska